

Kreis
Schleswig-Flensburg

Mindretalsrapport

Rapport 2018 – 2023 om situationen for det danske mindretal i Slesvig-Flensburg Amt

Amtsrådet, den 14. december 2022

Slesvig-Flensburg Amt
Kommunikationsafdelingen
Udgave: December 2022

Indholdsfortegnelse

1	Forord af landråden	3
2	Forord af generalsekretæren for Sydslesvigsk Forening	5
3	100-året for folkeafstemningen i 1920	7
4	Mindretalspolitikens historie og rolle i Slesvig-Flensborg Amt	9
5	Det danske mindretals organisationer, foreninger og institutioner	10
6	Sydslesvigsk Forening: SSF	13
7	SSF: Danevirke Museum	14
8	SSF: Årsmøder	16
9	Mindretalspolitik i dag: SSW	17
10	Dansk Skoleforening: Uddannelse og skoler, voksenundervisning	19
11	Daginstitutioner for børn og vuggestuer	21
12	Slesvig Bibliotek, bogbusser	22
13	SdU: Ungdoms- og idrætsarbejde	24
14	Dansk Sundhedstjeneste: Sundhedsvæsen	26
15	DKS: Danske kirkemenigheder	30
16	Flensborg Avis: Medier	31
17	Finansiell støtte til det danske mindretal	32
18	Projekter til formidling af sprogkompetencer	33
19	Dansk-tysk samarbejde	35
20	Billedkilder	44

1

Forord af landråden

Slesvig-Flensborg Amt ligger i hjertet af regionen Slesvig, der i høj grad også er præget af det danske mindretal på denne side af den tysk-danske statsgrænse og det tyske mindretal på den anden side af grænsen. I løbet af en tillidsskabende proces igennem mere end 50 år er grundlaget blevet skabt for et vedvarende og frugtbart samarbejde i vores grænseregion, hvor folk har fundet en respektfuld måde at leve sammen med de respektive flertalsbefolkninger i deres hverdag. I dag er mindretallene på begge sider af grænsen en fast bestanddel af vores kulturelle og politiske liv.

Med en fælles grundlæggende forståelse i samarbejdet på tværs af grænsen og især gennem talrige dansk-tyske kulturprojekter er det lykkedes at genoplive bevidstheden om den fælles grænseoverskridende historie i landsdelen Slesvig. Især det fælles engagement i udnævnelsen af Danevirke og Hedeby til UNESCO-verdensarvsområder er en varig bekendelse til den fælles historie. Et yderligere bevis på det fremragende kulturelle samarbejde er planlægningen og den fremtidige nybygning af „Danevirke Museum“ som fælles kulturhistorisk sted.

Disse eksemplariske projekter vil ikke have været mulige uden den gensidige tillid mellem flertal og mindretal på begge sider af grænsen. Selv corona-pandemien, der faktisk i en overgang igen adskilte os fra hinanden gennem lukkede grænser, formåede ikke at modvirke det bæredygtige og eksemplariske samarbejde.

Det nærværende nye oplag af mindretalsrapporten, som oprindeligt udsprang fra et initiativ fra Südschleswigscher Wählerverband (SSW) fra den 10. december 2008, giver et overblik over mindretalspolitikken i Slesvig-Flensborg Amt og er samtidigt et bevis på, at lokalpolitikkerne er opmærksomme på det danske mindretals anliggender i vores landsdel.

Jeg ønsker alle læsere en interessant og tankevækkende læsning.

Slesvig-Flensborg Amt

oktober 2022

Dr. Wolfgang Buschmann

Landråd

2

Forord af generalsekretæren for Sydslesvigsk Forening

Sydslesvigsk Forening (SSF) hilser initiativet til denne aktuelle mindretalsrapport velkommen. Ikke kun for det danske mindretal, men også for Slesvig-Flensborg Amt er en konstruktiv udvikling af mindretalspolitikken vigtig. I de seneste år har samarbejdet mellem amtet og SSF udviklet sig positivt, især i forbindelse med opførelsen af det nye Danevirke Museum. På det kulturelle område er der dog behov for at indhente visse ting, da støtten til teaterarbejdet har været forsømt i de sidste 20 år. Denne finansielle støtte burde øges gennem en tilpasning.

Med SSF's Danevirke Museum har det danske mindretal i årtier bidraget til at berige kulturlivet i Slesvig-Flensborg Amt.

I forbindelse med udpegelsen af Hedeby og Danevirke til UNESCO-verdensarvsområder har vi inden for de seneste år allerede oplevet et tæt samarbejde og en sammenfletning af mindretallets og flertallets kulturinstitutioner, der tager sit udgangspunkt i den gensidige respekt for kulturel forskellighed og i de forskellige historiske erfaringer. Hermed har vi også inden for museumsvesenet, der tidligere i vores historie var et centralt, nationalt kampinstrument, opnået en fælles dansk-tysk kulturpolitik, der ville have været utænkeligt for få årtier siden, og det fortsætter.

Med museets nybygning og dets nye koncept op til 2025 vil det det dansk-tyske samarbejde en gang mere nå op på et nyt plan.

Til trods for den positive udvikling i samarbejdet er det et anliggende for os, at Slesvig-Flensborg Amt opprioriterer og videreudvikler sprogpolitikken. Med hensyn til den historisk betingede sproglige mangfoldighed i amtet og den allerede nævnte dansk-tyske kulturpolitik ville en offentlig skiltning af seværdigheder, institutioner og bygninger på tysk og på dansk være ønskelig. Dette gælder især også for oplysningsskilte ved adgangsveje til mindretallets institutioner. Det ville også gøre det nemmere for vores danske gæster, både som turister og som erhvervsaktive, at se forbindelserne mellem regionerne.

Slesvig-Flensborg Amt er hjertet af den grænseoverskridende historie i landsdelen Slesvig, og vi har et ønske om, at den positive udvikling af samarbejdet vil vare ved i de kommende år, og at den vil fortsætte på bæredygtig måde.

Sydslesvigsk Forening
oktober 2022

Jens A. Christiansen
Generalsekretær

100-året for folkeafstemningen i 1920

Efter mange års stridigheder beseglede den i Versaillesstraktaten fastlagte folkeafstemning i 1920 grænsedragningen mellem Danmark og Tyskland, der stadig er gældende den dag i dag. Den deraf følgende deling af landsdelen Slesvig betød dog, at en lille del af befolkningen på hver side kom til at stå i konflikt, fordi der på begge sider af grænsen var folk, som følte, at de hørte til det andet land. For at sikre deres kulturelle overlevelse på alle områder begyndte mindretallene at organisere sig, og med København-Bonn-erklæringerne i 1955 blev de bestyrket i deres arbejde. Disse regeringserklæringer til beskyttelse af mindretallene blev med hensyn til indholdet forankret i delstaten Slesvig-Holstens forfatning ca. fire årtier senere, og de prægede i de efterfølgende år en positiv udvikling af samarbejdet i grænseregionen. Også 100 år efter folkeafstemningen fra 1920 har betydningen af en samarbejdsorienteret og respektfuld sameksistens ikke mistet noget af sin værdi.

Allerede to år før jubilæumsåret 2020 blev den dansk-tyske grænseregion optaget i „registeret over god praksis til bevarelse af immateriel kulturarv“. Hermed kunne mindretallenes vedvarende engagement og det deraf resulterende bidrag til fremme af demokratiet og civilsamfundet blive fremhævet. Formanden for Sydslesvig Forening (SSF), John Hardon Hansen, understregede, at det ved hjælp af en velfungerende mindretalsmodel absolut ville være muligt at bevæge sig fra en situation, hvor man er imod hinanden, til en forbilledlig sameksistens.

I Som forberedelse til 100-års jubilæet rejste dronning Margrethe II. til Flensborg, hvor hun opholdt sig i fire dage i september 2019. Formålet med besøget var at give udtryk for den store værdi af det dansk-tyske samarbejde og sameksistensen, der begge blev fremhævet som brobyggende gentagne gange i løbet af det fire dages arrangement.

Mette Frederiksen og Daniel Günther

Kort tid efter rejste ministerpræsident Daniel Günther sammen med en udvalgt gruppe af højtstående politikere til København, hvor de deltog i den officielle åbningsceremoni sammen med den danske dronning og statsministeren. Daniel Günther og Mette Frederiksen understregede i de videre samtaler, at samarbejdet skulle få endnu større betydning også i fremtiden. I anledning af 100-års jubilæet blev der i hele Tyskland og i Danmark afholdt fælles arrangementer, udstillinger og projekter, der giver historiske indblik og viser mangfoldigheden i det grænseoverskridende samarbejde.

¹ Flensburger Minderheitenbericht 2021

„Blomster bygger broer – Blumen bauen Brücken“ var titlen på Interreg 5A-projektet, som også på lang sigt skal understøtte og formidle de fælles værdier efter jubilæumsåret. Der er tale om et dansk-tysk haveudstillings- og turismeprojekt, hvis formål er at bygge bro mellem den tyske havebrugsudstilling og den danske aktivferie. Blandt andet i formidlingshaver, som ligger i både Danmark og Tyskland, henvises der til den fælles historie, og der gøres opmærksom på forskellige ruter gennem den mangfoldige natur og oplevelsesverden rundt omkring Flensborg Fjord.

Udstilling på Kobbermølle Industrimuseum

Mange skoler, foreninger og kommuner tog også initiativ og gik i gang med egne små projekter. Industrimuseet „Kobbermølle“ i Harreslev åbnede – passende til det for folkeafstemningen betydningsfulde år – en udstilling med titlen „Vi blev skåret over – Wir wurden durchgeschnitten“. Udstillingen gav et indblik i den daværende afstemnings forløb og i diskussionerne om grænsedragningen, og den viste også, hvordan grænsens nye forløb påvirkede de lokale beboere.

Også Danevirke Museum benyttede lejligheden til at lave en udstilling sammen med Deutsches Museum Nordschleswig med titlen „Fra grænsekamp til kulturel frihed“. 2 Der kan nævnes mange andre højdepunkter, f.eks. udstillingen „Perspektivskifte 2020 – 100 års grænsehistorier“ eller NDR’s direkte udsendelse fra Haus Nordschleswig i Aabenraa. Det skal dog bemærkes, at nogle projekter på grund af corona-pandemien ikke kunne gennemføres som planlagt.

Inden for rammerne af det dansk-tyske venskabsår har den danske og den tyske regering i fællesskab indgivet en ansøgning til UNESCO om udnævnelse til immateriel kulturarv, der skal fremhæve den dansk-tyske mindretalsmodel som et godt eksempel på fredelig sameksistens og regionens samhørighed. Sammen ser de fortrøstningsfuldt i fremtiden.

² <https://www.danevirkemuseum.de/landdagen2021/>

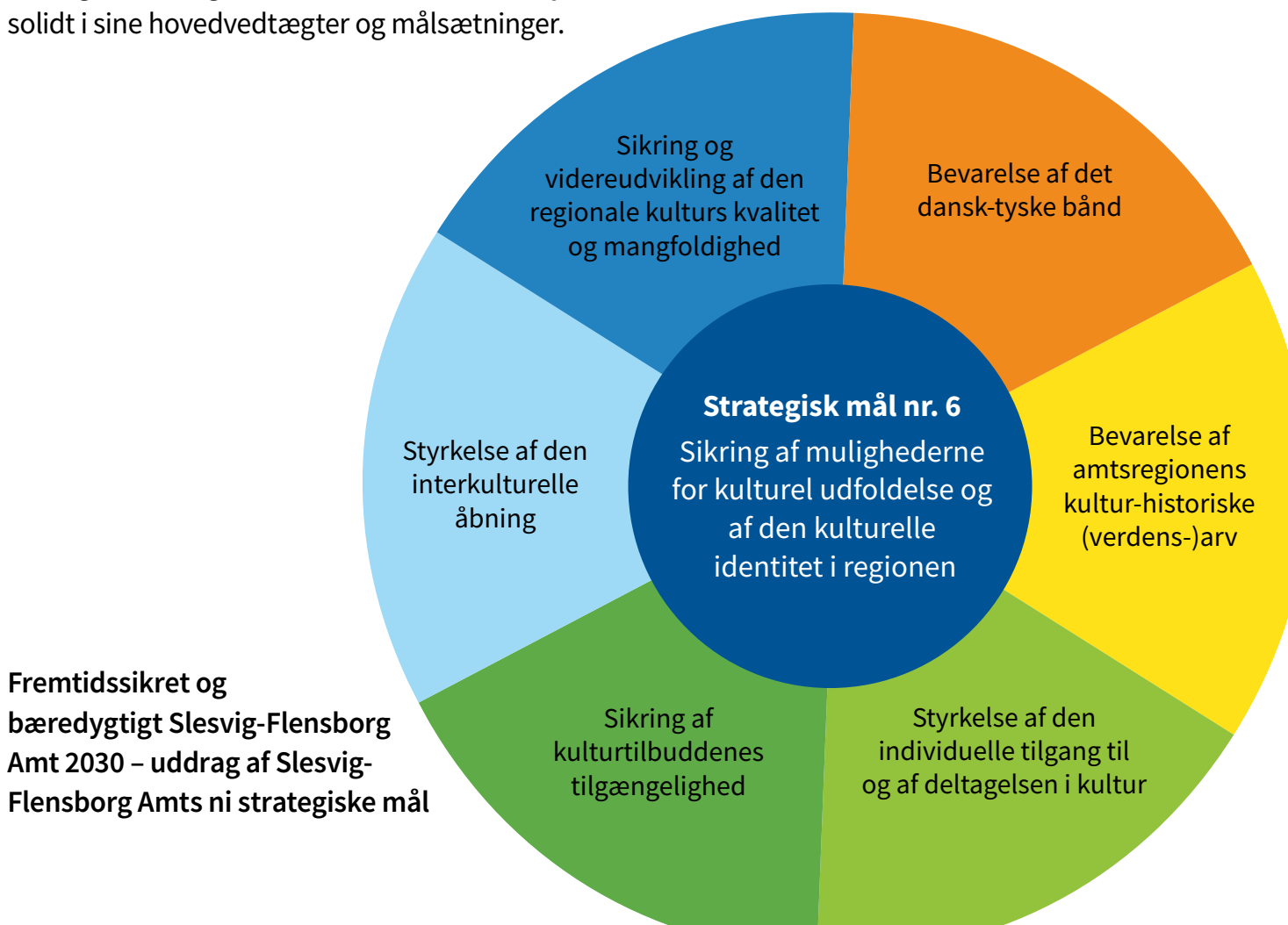

Mindretalspolitikens historie og rolle i Slesvig-Flensborg Amt

Sameksistensen mellem danskere og tyskere er præget af en omskiftelig historie. Efter den tysk-danske krig i 1864, en periode under prøjsisk administration og endelig indlemmelsen af hertugdømmet Slesvig i den prøjsiske stat i 1866, begyndte det danske kulturelle og politiske arbejde for de forblevne danskere i regionen. Med folkeafstemningen i 1920 og den dermed forbundne grænsedragning skabtes det grundlag, som det danske mindretal lever på i dag blandt den tyske flertalsbefolkning. Bonn-København-erklæringerne fra 1955 er en fast bestanddel af den nuværende kommunale mindretalspolitik. Det danske mindretal er omfattet af mindretalsbeskyttelse i henhold til Europarådets rammekonvention om beskyttelse af nationale mindretal, som Tyskland har ratificeret. Grundlaget for mindretalspolitikken i Slesvig-Holsten er artikel 5, stk. 2, i delstatens forfatning.

Det danske mindretal ser sig selv som et moderne mindretal med national identitet, udstyret med et apparat, der tilbyder sine medlemmer en omfattende service. Det er velorganiseret og danner en bro til Skandinavien. Det danske mindretal er også repræsenteret i kommunalpolitik af SSW (Sydslesvig Vælgerforening) med for tiden seks amtsrådsmedlemmer (se mindretalspolitik SSW).

Slesvig-Flensborg Amt har forankret samarbejdet solidt i sine hovedvedtægter og målsætninger.

Det danske mindretals organisationer, foreninger og institutioner

(Udvalgte adresser og hovedorganisationer)

**Sydslesvigsk Forening /
Dansk Generalsekretariat
Südschleswigscher Verein /
Dänisches Generalsekretariat**

Norderstr. 76 • 24939 Flensburg
Postfach 2664 • 24916 Flensburg
Tlf.: +49-461 14408-0 • Fax: +49-461 14408-130
E-mail: info@syfo.de
Internet: www.syfo.de

Formand: Gitte Hougaard-Werner
Generalsekretær: Jens A. Christiansen

67 lokalforeninger, 16.000 medlemmer

**Sydslesvigsk Pressetjeneste
Südschleswigscher Pressedienst**

Norderstraße 76 • 24939 Flensburg,
Postfach 2664 • 24916 Flensburg
Tlf.: +49-461 14408-120 eller -122,
Fax: +49-461 14408-131
E-mail: ram@syfo.de
internet: www.syfo.de

Kommunikationschef: Rasmus Meyer

**Museum Danevirke
Museum Danewerk**

Ochsenweg 5 • 24867 Dannewerk
Tlf.: +49-4621 37814 • Fax: +49-4621 31025
E-mail: danevirke@syfo.de

Museumsleder: Lars Erik Bethge

**Sydslesvigsk Vælgerforening
Südschleswigscher Wählerverband (SSW)**

Norderstr. 76 • 24939 Flensburg
Tlf.: +49-461 14408-310 • Fax: +49-461 14408-313
E-mail: info@ssw.de
Internet: www.ssw.de

Formand: Christian Dirschauer
Landssekretær: Martin Lorenzen
3.500 medlemmer

Dansk Skoleforening
for Sydslesvig e.V.

**Dansk Skoleforening for Sydslesvig
Dänischer Schulverein**

Stuhrsallee 22 • 24937 Flensburg,
Postfach 1461 • 24904 Flensburg
Tlf.: +49-461 5047-0 • Fax: +49-461 5047-137
E-mail: post@skoleforeningen.org
Internet: www.skoleforeningen.org

Formand: Udo Jessen
Direktør: Lars Kofoed-Jensen

45 skoler og 56 daginstitutioner for børn

**Jaruplund Højskole
Dänische Volkshochschule**

Lundweg 2 • 24976 Handewitt
Tlf.: +49-4630 969140 • Fax: +49-4630 969149
E-mail: kontoret@jaruplund-hoejskole.de
Internet: www.jaruplund-hoejskole.dk

Forstander: Karsten B. Dressø

DANSK CENTRALBIBLIOTEK
FOR SYDSLESVIG

Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig Dänische Zentralbücherei

Norderstraße 59 • 24939 Flensburg
Tlf.: +49-461 8697-0
Fax: +49-461 8697-220 (administration)
Fax: +49-461 8697-222 (udlånet)
E-mail: dcb@dcbib.dk
Internet: www.dcbib.dk

.....

Studieafdelingen Forschungsstelle

Norderstraße 59 • 24939 Flensburg (Tyskland)
Tlf.: +49-461 8697-0 • Tlf.: +49-4351 720265
Arkiv- og forskningsleder:
Mogens Rostgaard Nissen

.....

Dansk Bibliotek Husum / Dänische Bibliothek Husum

Neustadt 81 • 25813 Husum,
Tlf.: +49-4841 82280
E-mail: husum@dcbib.dk

.....

Dansk Bibliotek Slesvig / Dänische Bibliothek Schleswig

Lollfuß 89 • 24837 Schleswig
Tlf.: +49-4621 988054
E-mail: slesvig@dcbib.dk

.....

Fællesbiblioteket Egernfælde / Dänische Kombi-Bibliothek Eckernförde

Hans-Christian-Andersen-Weg 2 • 24340 Eckernförde
Tlf.: +49-4351 720265
Formand: Christian Jürgensen
Bibliotekschef: Jens M. Henriksen

Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger Die dänischen Jugendverbände in Südschleswig

Sydslesvig
Norderstraße 76 • 24939 Flensburg,
Tlf.: +49-461 14408-0 • Fax: +49-461 14408-222
E-mail: kontoret@sdu.de
Internet: www.sdu.de

Formand: Kristin Asmussen
Direktør: Anders Kring

12.000 medlemmer

Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig e.V. Dänischer Gesundheitsdienst

Waldstr. 45 • 24939 Flensburg,
Tlf.: +49-461 57058-0 • Fax: +49-461 57058-88
E-mail: info@dksund.de
Internet: www.dksund.de

Formand: Randi Kuhnt
Direktør: Tom Petersen

Dansk Kirke i Sydslesvig Dänische Kirche in Südschleswig

Südergraben 36 a • 24937 Flensburg,
Tlf.: +49-461 52925 • Fax: +49-461 9091596
E-mail: kirken@kirken.de
Internet: www.dks.folkekirken.dk

Propst: Hasse Neldeberg Jørgensen
Geschäftsführerin: Jytte Nickelsen
ca. 6.300 registrerede medlemmer

Flensburg Avis

Wittenberger Weg 19 • 24941 Flensburg
Postfach 2662 • 24916 Flensburg
Tlf.: +49-461 5045-0 • Fax: +49-461 5045-218
E-mail: info@fla.de
Internet: www.fla.de

Formand for tilsynsrådet: Anders Jessen
Chefredaktør: Jørgen Møllekær

Fælleslandboforeningen for Sydslesvig Verband landwirtschaftlicher Vereine in Südschleswig

Kontor: Schiffbrücke 42 • 24939 Flensburg
Tlf.: +49-461 14408-600 • Fax: +49-461 14408-603

1. formand: Karl-Heinz Matthiesen
2. formand: Gudrun Lemke

ca. 250 medlemmer, heraf 150 hovederhvervsvirksomheder

Foreningen NORDEN – Sydslesvig Afdeling Verein „Der Norden“ – Abteilung Südschleswig

Verein „Der Norden“ – Abteilung Südschleswig
Kontor: Norderstraße 59 • 24939 Flensburg,
Tel.: 0461 8697-111

Formand: Anke Spoorendonk
E-mail: anke.spoorendonk@ssw.de

Det Sydslesvigske Samråd Der Südschleswigsche Gemeinsame Rat

Flensborghus
Dansk Generalsekretariat
Norderstraße 76 • 24939 Flensburg
Postfach 2664 • 24916 Flensburg
Tel.: 0461 14408-0 • Fax: 0461 14408-130
E-mail: jac@samraadet.info
Internet: www.samraadet.info

Formand: Gitte Hougaard-Werner
Sekretær: Jens A. Christiansen

Sydslesvigsk Forening: SSF

SSF, Sydslesvigsk Forening, er det danske mindretals kulturelle hovedorganisation med for øjeblikket ca. 16.000 medlemmer. I strukturen udfører ethvert distrikt et bredt basisarbejde især med service for medlemmerne. I Slesvig-Flensborg Amt er der omkring 50 foreninger, fordelt på to amtsorganisationer:

- det tidligere amt Flensborg-land,
- det tidligere Slesvig Amt.

21 egne forsamlingshuse samt alle danske skoler står til rådighed for foreningens medlemmer til deres sammenkomster og aktiviteter i amtsregionen. På det overordnede niveau er det direktionen, der udformer kulturpolitikken. I henhold til SSF's vedtægter er det foreningens mål at fremme og dyrke de nedenfor anførte emner:

Eksempler på foreninger og institutioner: Foreningen Norden, Den slesvigske Kvindeforening, Foreningen af Aktive Kvinder i Sydslesvig, Fælleslandboforeningen for Sydslesvig, amatørteaterforeninger, kor, Dansk Seniorcenter i Tarp, Margrethe-Gården i Slesvig, Danevirke Museum, Industrimuseet Kobbermølle, Slesvigsk Kreditforening, Sydslesvigs Selvhjælp og mange institutioner til unge ([se side 19 ff.](#)).

Besøgscenteret på Danevirke Museum

7

SSF: Danevirke Museum

SSF's Danevirke Museum (DAMU) er en integreret del af det kulturelle landskab i Slesvig-Flensborg Amt. Med sin udstilling med fokus på Danevirke og det danske mindretal siden 1864 har DAMU i rapporteringsperioden fra 2017 til 2022 formidlet både vores regions fælles historie og det danske mindretals udvikling siden 1864 samt den tysk-danske mindretalspolitik til mere end 10.000 mennesker hvert år, heriblandt også mange skolebørn. Det tosprogede museum opfattes i regionen i stigende grad ikke blot som „det danske museum“, der besøges af mange danskere, men som den institution, „vores Danevirke Museum“, der formidler denne særlige del af vores fælles historie i landsdelen til den brede offentlighed.

I forbindelse med den fælles udnævnelse af Hedeby og Danevirke til UNESCO-verdensarv i 2018 er DAMU blevet til en central aktør i det netværk, der har udviklet sig omkring formidling, markedsføring og forvaltning af verdensarven. Ud over delstatens arkæologiske kontor, delstatens museer, bymuseet i Slesvig og Ostseefjord Schlei GmbH er især kommunerne omkring Danevirke og Slesvig-Flensborg Amt blandt partnerne.

Især forbindelsen til delstatens museer har udviklet sig til at være særlig tæt, og med disse blev der i september 2022 indgået en samarbejdsaftale, der vil føre til en tæt sammenkobling af institutionerne i forbindelse med vidensformidlingen om verdensarven. DAMU ser sig desuden som motor og brobygger for et tæt grænseoverskridende samarbejde med danske institutioner. I årene 2021 – 2022 havde DAMU og Vinkingemuseet Hedeby to samarbejdsprojekter med den danske vikinge-verdensarv i Jelling, og projekterne blev i væsentlig grad støttet af amtet og af Region Sønderjylland-Schleswig med Interreg-midler. I forbindelse med yderligere Interreg-projekter vil også Hedeby og Danevirkes samarbejde med andre danske og tyske museer blive styrket.

Den fælles ånd i regionen ledsager også udviklingen af det nye DAMU, efter at A. P. Møller Fonden og Augustinus-Fonden i 2020 havde besluttet meget gerne at ville donere et nyt uddannelsescenter til SSF for i alt mere end 10 millioner euro. Delstaten Slesvig-Holsten og den danske stat har desuden givet tilsagn om at støtte museets driftsomkostninger med hver 132.500 euro årligt.

Med en ny bygning, nye udstillinger og flere medarbejdere vil DAMU således være i stand til at opfylde kravene til formidling af verdensarven fra vikingetiden og den dansk-tyske historie. De regionale partnere af delstatens arkæologiske kontor, af kommunen Danevirke, Hedeby Amt og Slesvig-Flensborg Amt yder et vigtigt bidrag med deres velvillige støtte til projektet og en planlagt tydelig forbedring af infrastrukturen rundt omkring museumsstedet.

Arkitektens udkast til nybygningen

SSF: Årsmøder

For det danske mindretal i Sydslesvig har årsmødet siden 1921 været det festlige højdepunkt i deres arbejde. I 2022 fandt mødet sted fra den 10. – 12. juni under mottoet „Sydslesvig: Mit valg“ – „Südschleswig – Meine Wahl“.

Det omfattede ca. 40 arrangementer med tre store begivenheder: Kulturelle arrangementer, udstillinger, foredrag, koncerter og gudstjenester.

Årsmødet 2022 i Flensburg

9

Mindretalspolitik i dag: SSW

Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW) blev grundlagt i 1948 som parti for det danske mindretal i landsdelen Slesvig og for de nationale frisere i Nordfrisland. Partiet er en stærk kraft i lokalpolitik. På landsplan har SSW med sine fem distriktsforeninger 3.500 medlemmer.

Ved kommunalvalget i 2018 blev SSW med 10,4 % af stemmerne det fjerdestørste parti i Slesvig-Flensborg Amt. Med 1.300 medlemmer i 25 lokalforeninger har distriktsforeningen Slesvig-Flensborg det største antal medlemmer.

For øjeblikket repræsenterer 83 lokalpolitikere SSW's interesser i 39 kommuner i vores amt.

Amtets partigruppe og distriktsforeningen har kontor i Slesvig, hvor en regionalsekretær har været ansat siden 2015.

I Slesvig-Flensborg Amts amtsråd sidder seks medlemmer som repræsentanter i valgperioden 2018 til 2023.

Antal medlemmer i udvalgene:

- Hoved- og Finansudvalget: 2
- Udvalget for Sundhed og Brandbeskyttelse: 2
- Udvalget for Offentlig Ungdomsforsorg: 1
- Kultur-, Skole- og Idrætsudvalget / Kulturfondens tilsynsråd: 2
- Udvalget for Regionaludvikling og Miljø: 2
- Udvalget for Arbejdsmarked og Sociale Anliggender: 2
- Udvalget for Arbejder og Infrastruktur: 2

SSW orienterer sit arbejde nøje efter den samfundsmæssige og politiske udvikling i Skandinavien. Således kommer der nye impulser i politikken. Social sikkerhed, lige muligheder, kulturel mangfoldighed og en ansvarsbevidst omgang med miljøet er værdier, som SSW handler i overensstemmelse med. Et yderligere mål er at bevare det gode naboskab til Danmark og de andre lande omkring Østersøen. På denne måde kan regionen på lang sigt drage nytte af det fælles arbejdsmarked, uddannelse, kultur og sundhedsvæsen.

Dansk Skoleforening: Uddannelse og skoler, voksenundervisning

Det danske mindretal har et veludbygget system af skoler, daginstitutioner for børn og voksenundervisningsfaciliteter. Dansk Skoleforening for Sydslesvig e.V. er ansvarlig for det pædagogiske arbejde i Sydslesvig og har ca. 8.210 medlemmer. I amtsregionen er der:

- 18 danske skoler for 2.278 elever, herunder fællesskolen med gymnasietrin A.P. Møller-Skolen in Slesvig
- Jaruplund Højskole
- 22 danske børnehaver.

Elevtallet på i alt 2.018 er stabilt. De fordeler sig som følger:

- 1.060: 1. til 4. skoleår
- 912. 5. til 10. skoleår
- 306. 11. til 13. skoleår.

Andre elever fra amtsregionen går på fællesskolen med gymnasietrin (Duborg-Skolen) i Flensborg.

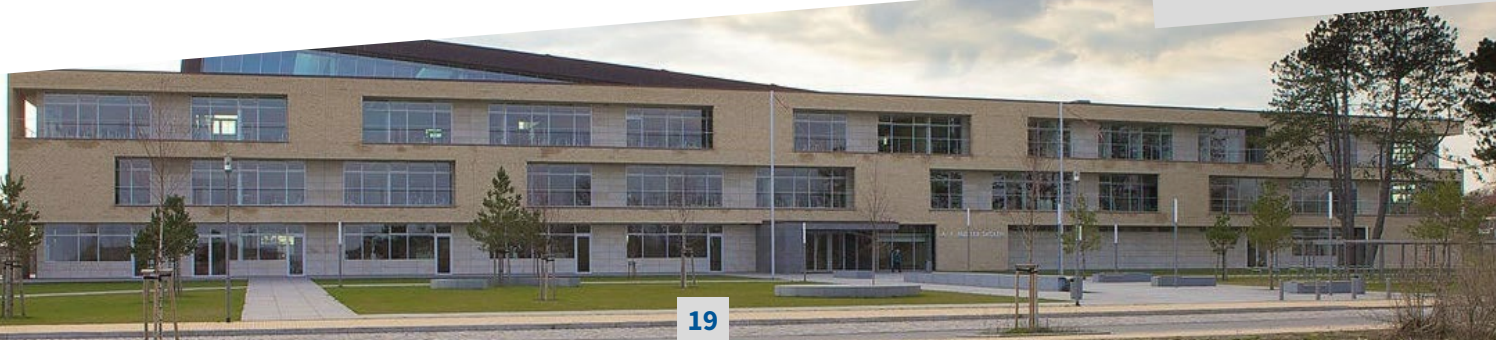
Undervisningsproget på de statsanerkendte alternative skoler er dansk. Skolerne giver de samme afsluttende eksaminer som de statsanerkendte tyske skoler.

Samtidigt er de afsluttende eksaminer anerkendt i Danmark. Strukturen er i overensstemmelse med den slesvig-holstenske skolelov. I henhold til artikel 8, stk. 4, i delstaten Slesvig-Holstens forfatning bestemmer de, der har forældremyndigheden, om deres børn skal gå på en skole for et nationalt mindretal.

I Flensborg driver Dansk Skoleforening derudover et ungdomskollegium, der for øjeblikket benyttes af 49 elever.

Det danske mindretals skolesystem er af grundlæggende betydning for bevarelsen af det danske sprog og den danske kultur. I denne henseende er skolerne almindelige skoler for medlemmerne af det danske mindretal.

A.P. Møller Skolen

Voksne kan lære dansk eller andre sprog på talrige kurser i den danske Voksenundervisnings regi som f.eks. på Jaruplund Højskole. Institutionen henvender sig både til medlemmer af det danske mindretal og den tyske flertalsbefolkning. Ud over et bredt tilbud af kurser formidles der her også viden omkring landsdelen Slesvigs historie og aktuelle udviklinger.

Skole	Samlet elevtal	Vækstrate fra 2021 til 2022
A.P. Møller Skolen	663	0,32%
Hanved Danske Skole	77	0,00%
Harreslev-Kobbermølle Danske Skole	213	0,81%
Hatlund-Langballe Danske Skole	52	0,73%
Husby Danske Skole	41	-0,64%
Jaruplund Danske Skole	70	-0,13%
Kaj Munk-Skolen, Kappeln	70	-0,38%
Lyksborg Danske Skole	89	0,86%
Medelby Danske Skole	20	0,00%
Satrup Danske Skole	55	1,44%
Skovlund-Valsbøl Danske Skole	56	0,68%
Gottorp-Skolen	170	3,14%
Hiort-Lorenzen-Skolen	248	0,26%
Store Vi-Vanderup Danske Skole	72	1,37%
Sønder Brarup Danske Skole	202	0,95%
Sørup Danske Skole	63	1,58%
Trene-Skolen Tarp	73	0,92%
Treja Danske Skole	44	-1,84%
I alt	2.278	0,70%

(oktober 2022)

Daginstitutioner for børn og vuggestuer

Dansk Skoleforening e.V. driver 22 daginstitutioner i amtsregionen med 1.355 godkendte daginstitutionspladser, hvoraf 324 er U3-pladser. De bliver passet af 124 pædagoger og 119 pædagogmedhjælpere. Siden 2021 har de danske institutioner modtaget støtte i henhold til § 57, stk. 2, i loven om fremme af dagtilbud til børn (KiTaG) ([se side 32](#)).

Af de i alt 8.256 godkendte pladser på dagsinstitutionerne i Slesvig-Flensborg Amt stilles 13,2 % af Dansk Skoleforening.

For i alt 589 børn er der en pasningsordning på over syv timer.

12

Slesvig Bibliotek, bogbusser

Slesvig Bibliotek er en afdeling af Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, biblioteket for det danske mindretal, der råder over et veludbygget og velfungerende biblioteksnetværk med fire biblioteker og to bogbusser.

Slesvig Bibliotek har til huse i Bismarckstraße 18a og udgør sammen med den danske kirkemenighed og Dansk Sundhedstjeneste et dansk kulturfællesskab i det såkaldte „Ansgarhuset“.

Slesvig Bibliotek er et lille, aktivt bibliotek med regelmæssige besøgende og mange aktiviteter. For mange er det den lokale kontakt til Danmark og det danske sprog, men også til den berømte danske „hygge“. Her er der en venlig atmosfære og en hjertelig velkomst.

I 2022 kunne Biblioteket registrere ca. 8.000 besøgende, og der var i alt 20 arrangementer og guidede ture for børn og voksne med i alt 420 deltagere.

Udbuddet af medier, der kan lånes, omfatter bøger, lydbøger, tidsskrifter, musik, spil og film. I 2022 var antallet af udlån oppe på 6.350 medier.

Bogbus

SdU: Ungdoms- og idrætsarbejde

Den danske ungdomsforening Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU) er ansvarlig for det danske mindretals børne- og ungdomsarbejde. Foreningen har sit hovedsæde i Flensborg og er paraplyorganisationen for 60 tilsluttede ungdoms- og idrætsklubber med i alt 8.000 medlemmer. SdU driver desuden elleve pædagogiske institutioner, og tre af disse ligger i amtsregionen.

Institutioner og foreninger i Slesvig-Flensborg Amt

Spejdgården
Tydal ved Eggebæk

Børne- og
Ungdomshuse

Slesvig, Kappel
og Harreslev
Fritidshjem

Træningshallen
i Slesvig

Ungdoms- og
idrætsklubber

I alle spørgsmål vedrørende ungdomsarbejde rådgives SdU af amtets afdeling for ungdomsansliggender, og ved indgivne ansøgninger modtager SdU støtte i overensstemmelse med de gældende retningslinjerne. Hertil hører f.eks. enkeltprojekter, rejser, uddannelsesseminarer og foranstaltninger til karriere- og livsplanlægning.

Tydal er en af de største spejdgårde i Nordeuropa, og den drives af det danske mindretal. På Spejdgården Tydal kan du nyde naturen langs den smukke flod Trenen – uanset, om du nyder et ophold på lejrskole, er på en klubudflugt, afholder et firmaarrangement med dit team eller har en familiefest.

Slesvig Roklub

Kilde:

Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger e.V. / (SDU)

Oversigt over foreninger og institutioner

Idrætsforeninger:

Navn	Antal medlemmer
Danevirke UF	28
Dansk UF Jaruplund	257
Hanved UF	177
Harreslev Modelflyveklub	3
Harreslev-Kobbermølle UF	386
Husby UF	30
Lyksborg UF	41
Satrup UF	23
Slesvig IF	729
Slesvig Roklub e.V.	101
Store Vi UF	140
Sønderbrarup UF	6
Vanderup UF	164
Vesby og Omegns UF	138
YDUN	80
I alt	2.303

Regionale organisationer:

Navn	Antal medlemmer
DSS Angelbogrube Husby	59
DSS Arns Herred, Treia	14
DSS Kærnegruppe Store Vi	51
DSS Slesvig Spejdergruppe	111
DSS Slesvig Spejderorkester	34
DSS Karsten Thomsen Gruppe Langbjerg	86
DSS Yggdrasil	28
MBU Harreslev	0
MBU Kappel	0
MBU Lyksborg	0
MBU Midt- og Sydangel	0
MBU Slesvig og Omegns danske menigheder	0
MBU Ugle Herred	0
MBU Valsbøl	0
I alt	383

Børne- og ungdomshuse:

Navn	Antal medlemmer
Harreslev Børne- og Ungdomshus	205
Kappel Børne- og Ungdomshus	99
Slesvig Børne- og Ungdomshus	145
I alt	449

DSS = Dansk Spejderkorps Sydslesvig
MBU = Menighedernes Børne- og Ungdomsarbejde

14

Dansk Sundhedstjeneste: Sundhedsvæsen

Dansk Sundhedstjenestes mission er at opretholde og fremme sundhedstilstanden i den sydslesvigske befolkning, i særdeleshed i den danske folkegruppe.

De vigtigste arbejdsområder er:

1. danske ældre- og plejehjem, ældreboliger,
2. hjemmeplejen, lokale plejeteams og fodpleje,
3. palliativ / gerontopsykiatrisk rådgivning til pårørende og andre plejepersoner til demenssyge,
4. skolesundhedstjeneste på de danske skoler og i børnehaver / daginstitutioner for børn, rækkeundersøgelser og profylakse inden for skolelægers opgaveområder, vurderinger; tandprofylakse; efter behov tilbydes der rekreative ophold på flere uger for børn på Kystsantoriet i Hjerting (Danmark),
5. socialrådgiverne tilbyder hjælp til familier, børn og unge – samt til de ældre medlemmer i det danske mindretal.

Årene 2020 – 2021 med corona

Siden 2020 har corona-pandemien præget det daglige arbejde, og her har vores sundhedsorganisation, Dansk Sundhedstjeneste, stået i forreste række på alle områder. På ældreplejens område blev plejen af klienter og beboere placeret højt på listen.

I vinteren 2020 – 2021 blev Dansk Alderdomshjem Flensborg hårdt ramt af den første epidemibølge. Det havde desværre til følge, at beboere døde, og at personalet blev kom til at lide massivt under sygdommen. Kollegaer fra andre afdelinger kunne dog heldigvis springe ind i en overgang. De deraf følgende indskrænkninger førte i sidste ende til tomme beboerværelser og lavere indtægter. Der var ekstreme udfordringer med at skaffe det nødvendige hygiejne-/ beskyttelsesudstyr og med at tilpasse dagligdagen til statens og delstatens løbende ændringer af bestemmelserne.

Den vedvarende høje belastning både fysisk og psykisk bidrager stadig i væsentlig grad til et højt sygdomsfravær blandt plejepersonalet, som også generelt er en trist rekord på landsplan. Som følge heraf er det blevet endnu vanskeligere at rekruttere nye medarbejdere end før corona-pandemien.

Lægeundersøgelser i skolerne blev aflyst på grund af restriktioner og lukkede skoler. I stedet overtog skolesundhedstjenesten rådgivningen af den danske mindretalsbefolkning om coronaspørgsmål. Det skete via den nyoprettede såkaldte „åbne telefonrådgivning for borgerne“. Ud over udfordringen med den generelle mangel på plejepersonale i Tyskland er Dansk Sundhedstjeneste særligt udfordret med rekrutteringen, da der er brug for dansktalende medarbejdere. Der er blevet oprettet et internt sprogkursus.

Dansk Alderdoms- og Plejehjem, Flensborg

59 medarbejdere

5 til 6 unge under uddannelse / praktikanter

74 enkeltværelser

Belægningsgrad: (normalt 97-98%)

90,3% dec. 2021 (corona)

97,3% maj 2022

Beboernes gennemsnitsalder: 84,7 år

Kvinder / mænd: 2:1

Hjemmeplejen, lokale plejeteams

39 medarbejdere

2 til 3 praktikanter Statslig frivillig arbejdstjeneste

Klassificering af klienterne efter plejegrade (2021)

Pflegegrad	1	2	3	4	5	Ohne
Klient*innen	20	103	46	17	8	52

(Quelle: Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig e.V.)

Skolesundhedstjenesten

15 medarbejdere.

3 læger, 7 skolesygeplejersker, 2 socialrådgivere, 1 tandlæge, 2 faguddannede til tandprofylakse

Kilde: Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig e.V.

Ydelse	2021
Rækkeundersøgelser og profylakse i overensstemmelse med delstatens bekendtgørelse om skolemedicinske opgaver, undersøgelser og vurderinger foretaget af skolelægen, skolesygeplejersken og tandlægen.	
Antal undersøgelser	
Første undersøgelse i dagplejehavne og børnehaver (i 0 – 3 års alderen)	8
Indskolingsundersøgelser på skoler generelt	299
Undersøgelser for 3. klasser	316
for 6. klasser	293
8. klasse (høre- og synstest, vaccinationsrådgivning og samtale med skolesygeplejersken), lægeundersøgelse efter behov	28
Sportsprofilundersøgelse desuden kardiologer på opgave	76
Ekstra undersøgelser af skoleklasser fra 2020: 1 – 2. klasse	423
3 – 4. klasse	41
Behovsbørn i børnehaveralderen	3
Behovsbørn i skolealderen	10
Vurderinger vedrørende indlemmelseshjælp i henhold til sociallovgivningen (SGB XII) – kun Flensborg	13
Tandlægerækkeundersøgelser Tandlæge og skolesygeplejerske	1.093

Amtets lægetjeneste for unge og den danske Børnesundhedstjeneste koordinerer deres indsats inden for tidlig udvikling, indlemmelseshjælp og Indskolingsundersøgelser. Desuden er der et samarbejde i tilfælde af udbrud af infektionssygdomme.

Ydelse	2021
Tilsyn med børn, familier, daginstitutioner og skoler ved skolesygeplejersken og lejlighedsvis lægen.	
6. klasse sundhedssamtale	161
3. klasse høre- og synstest	157
Mødrerådgivning: (hjemmebesøg, mor-barn-grupper, telefonrådgivning)	
Antal nyfødte børn	30 børn
Antal deltagende børn i alderen 1 – 1,5	67 børn
Opdragelsesrådgivning og generel livsrådgivning, socialpædagoger, systemiske rådgivere	
Dokumenterede rådgivninger Samlet antal for Slesvig-Flensborg Amt, Nordfrisland Amt, Rendsborg Amt og Flensborg By	643
Hygiejneanvisninger i henhold til § 43 i loven om smittebeskyttelse	
Undervisning af pædagoger og lærere i det danske mindretal	293 deltagere
Undervisning af elever forud for praktikum	73 deltagere
Kurser i førstehjælp, især til pædagoger og lærere i det danske mindretal. Særligt uddannede undervisere under lægelig ledelse	
Deltagere i 9 undervisningsenheder Samlet antal for Slesvig-Flensborg Amt, Nordfrisland Amt, Rendsborg Amt og Flensborg By	190 deltagere
Rekreationsferie for børn Kystsanatoriet i Hjerting Pædagoger, desuden læger, skolesygeplejersker	
Siden 2014 rekreationsferier (3 til 5 uger) på børnerekreationshjemmet Hjerting Kystsanatorium Samlet antal for Slesvig-Flensborg Amt, Nordfrisland Amt, Rendsborg Amt og Flensborg By	7 ophold 90 børn
Kystsanatoriet i Hjerting Medarbejdere 9 – deraf 6 socialpædagoger	

Alteret i Sønder Brarup

15

DKS: Danske kirkemenigheder

Dansk Kirke i Sydslesvig e.V. (DKS) er paraplyorganisationen for de 24 danske evangelisk-lutherske kirkesogne i landsdelen Slesvig. DKS arbejder tæt sammen med DSUK (Danske Sømands- og Udlandskirker), der har sæde i Danmark, og som er arbejdsgiver for 21 præster og provsten i Slesvig.

Gudstjenester og officielle kirkelige handlinger (dåb, konfirmation, vielse, begravelse) finder sted både i kirkens egne lokaler og i det danske mindretals forsamlingshuse eller skoler. DKS har fem egne kirkebygninger i amtsregionen. Takket være en aftale, der i sin tid blev indgået med Nordkirkens forgænger – den nordelbiske kirke – kan der også holdes danske gudstjenester i tyske kirker. De 14 danske sogne i amtsregionen betjenes af otte præster, som har et godt økumenisk samarbejde med deres tyske kollegaer.

Følgende kirkesogne er blevet slået sammen:

- Medelby, Valsbøl, Skovlund og Store Vi
- Slesvig og Treja.

I amtsregionens nordvestlige del er der pastorater i Lyksborg, Midtangel og Kappel. Hanved sogns medlemmer betjenes af præsten fra Harreslev, mens sognene i Jaruplund og Tarp betjenes fra Tarp. Kirkesognenes medlemmer har ret til at få alle officielle kirkelige handlinger udført af danske præster. Desuden tilbyder sognene kulturelle aktiviteter for deres medlemmer i alle aldersgrupper.

Flensborg Avis: Medier

Det dansksprogede mediehus Flensborg Avis har siden 1869 været et forlag i grænselandet for læsere fra mindretallet, men i dag er det også for interesserede læsere uden for mindretallet både i Tyskland og i Danmark.

Avisen udkommer dagligt online 365 dage om året på webstedet fla.de samt på forskellige sociale medieplatforme og ligeledes som e-paper fra mandag til lørdag. Avisens trykte udgave udkommer dagligt fra mandag til lørdag for Flensborg og den øvrige del af landet.

Flensborg Avis er den vigtigste informationskilde for det danske mindretal. Ud over dækningen af de lokale nyheder som sådan er den politiske og kulturelle udvikling i det danske mindretal en fast og vigtig bestanddel af avisens nyhedsformidling. Ud over hovedsædet i Flensborg har Flensborg Avis også en lokal redaktion i stueetagen på Slesvighus i Slesvig med to redaktører, der dækker emner fra byen Slesvig og amtsregionen.

Flensborg Avis' rækkevidde er i gennemsnit oppe på 25.000 læsere dagligt. Halvdelen af dem nås nu online. Det trykte oplag, som kontrolleres af Informationsgemeinschaft zur Feststellung der Verbreitung von Werbeträgern e. V. (IVW), er på ca. 4.800 numre. Forlaget beskæftiger 64 medarbejdere og driver desuden et professionelt offsettrykkeri med mange kunder uden for mindretallet.

Flensborg Avis producerer også nyheder på dansk, som Radio Schleswig-Holstein (R.SH) sender hver dag.

Slesvighus, Lollfuß 89 i Slesvig

Finansiel støtte til det danske mindretal

Produktkonto	Modtager / grund til betaling	HHJ 2021	Forklarende bemærkninger
111101 531800	Tilskud til amtets partigruppe	6.000,00	
362001 531852	Tilskud til Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger e.V. (SdU)	3.252,00	
361100 531810	Gebyrreduktionsordning dansk daginstitution for børn	975.697,26	
511003 531800	Tilskud Sønderjylland-Slesvig	109.342,00	Fokus for arbejdet er ikke primært at fremme det danske mindretal. Det drejer sig om grænseoverskridende samarbejde, f.eks. inden for områderne erhvervsliv, arbejdsmarked, skole, kultur, ungdom og sport.
511003 531810 511003 543162 511003 545200	Interreg IVa / Va (EU-fællesinitiativer)	41.058,13	Det primære mål består ligeledes ikke i fremme af det danske mindretal. Formålet er at støtte grænseoverskridende projekter og samarbejde.
Kulturfond	Teaterarbejde	13.600,00	
Kulturfonden	Voksenundervisning	4.869,08	
I alt		1.153.818,47	

Indførelse af en uddannelseskast i Slesvig-Flensborg Amt

I henhold til den politiske vilje skal uddannelseskasten indføres fra skoleåret 2023 – 2024. Uddannelseskasten omfatter alle frivillige tillægsydelser i Slesvig-Flensborg Amt inden for elevtransport. Den tager hensyn til den politiske vilje om at ligestille alle elever med eneste bopæl eller hovedbopæl i Slesvig-Flensborg Amt med hensyn til transport og giver dermed mulighed for lige uddannelsesmuligheder for alle.

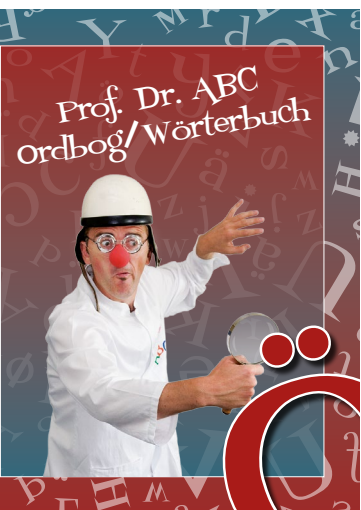
Desuden skal egenbidraget til de frivillige ydelser (den nuværende Junior-billet samt billetterne for 11. - 13. klasse på de offentlige folkeskoler, de danske skoler og de skoler, der er i selvejende regi, samt billetterne for fuldtidselever på offentlige erhvervsskoler) – på baggrund af den sandsynlige indførelse af Deutschland-billetten – fastsættes ensartet til 150 euro/år. De øvrige billetomkostninger ud fra differencen mellem højst 49 euro og egenbidraget samt omkostningerne for billetsalget afholdes af Slesvig-Flensborg Amt. Den ene tredjedel af de øvrige billetomkostninger, som principielt skal finansieres af bopælskommunerne, finansieres af Slesvig-Flensborg Amt via amtsafgiften.

Afstemning om et tilsvarende beslutningsforslag skal finde sted i amtsrådet den 13. december 2022.

Projekter til formidling af sprogkompetencer

„Sprog er et vigtigt middel til gensidig forståelse“. Sådan lyder hovedbudskabet i den sprogresolution, der blev vedtaget af bestyrelsen for Region Sønderjylland-Schleswig i december 2004. I sprogresolutionen understreges det, at det er vigtigt at fremme sprogkompetencerne i det pågældende nabosprog i grænseregionen, da dette letter og styrker forståelsen og kontakterne hen over grænsen.

Regionskontoret & Infocenteret koordinerer en sprogkampagne for at styrke sprogkompetencerne i nabosprogene dansk og tysk. Under regionens tag arbejder ekspertgruppen „Sprog og interkulturel forståelse“, der består af repræsentanter for en lang række uddannelsesinstitutioner. I ekspertgruppen udveksles erfaringer, nye projektgrupper udvikles, og oplysninger videreformidles hen over grænsen på tværs af uddannelsesniveauer (se www.region.de/region/de/arbeitsfelder/sprache/).

Professor dr. ABC er en del af sprogkampagnen af region Sønderjylland-Schleswig. I dette projekt skal børn og voksne motiveres til at lære nabosproget. Professor dr. ABC er en forvirret sprogprofessor alias diplom. pæd. Claus Sax Hinrichs. Sprogforskeren og klovn inviterer børnene til en af ham udviklet sprogekspedition (flere oplysninger på www.prof-dr-abc.com/).

Hvert år i november afholdes der tilmed den dansk-tyske lærerkonference, der støttes af Region Sønderjylland-Schleswig. Med titlen „Sprog i virkeligheden / Echt Sprache“ var der i år 2022 fokus på autenticiteten i nabosprogsundervisningen.

Derudover er voksenundervisningen af central betydning for det danske mindretal. Bevarelsen og vedligeholdelsen af det danske sprog er et centralt punkt i aktiviteterne. Mange kommuner i Slesvig-Flensborg Amt tilbyder danskurser. Slesvig-Flensborg Amts kulturfond yder tilskud til de undervisningstimer, der gives hvert år af f.eks. voksenuddannelsescentre og kulturringe.

Mange medarbejdere indenfor Slesvig-Flensborg Amts administration har også benyttet sig af muligheden for at lære dansk på interne kurser eller på VHS-kurser. Desuden har mange medarbejdere gode sprogkunderskaber til på kompetent måde at kunne rådgive dem blandt amtskommuneforvaltningens kunder, som fremfører deres anliggende på dansk.

Ved ansættelse af medarbejdere tager Slesvig-Flensborg Amt hensyn til sprogfærdigheder, for så vidt det i det enkelte tilfælde anses for at være nødvendigt til udførelsen af et konkret arbejde. Kravprofilen indeholder tilføjelsen „danske sprogkunderskaber ønskes“. Amtskommunens hjemmeside har en Google-oversætter, så webstedets indhold kan blive oversat til dansk.

KursKultur-projekt „Nabosprog“

Regionskontoret & Infocenteret er en kompetent kontakt ved alle spørgsmål angående nabosproget. I projektet KursKultur 2.0 har der også været initiativer på sprogområdet som for eksempel udarbejdelsen af videoer til en sprogkampagne (se også www.kulturfokus.de).

Publikationer inden for sprogområdet findes på www.region.de/region/de/ueber_uns/publikationen/PublikationenSprache.php.

Dansk-tysk samarbejde

Også for mindretallene på begge sider af grænsen: Region Sønderjylland-Schleswig

I 2022 kan Regionen Sønderjylland-Schleswig se tilbage på 25 års grænseoverskridende arbejde. Forbedringen af vækstbetingelserne og den kulturelle samhørighed i regionen er det overordnede mål for arbejdet, som lige fra begyndelsen har været præget af flertals- og mindretalsbefolkningens sproglige og kulturelle mangfoldighed. Den vigtigste opgave består i den generelle intensivning af samarbejdet på tværs af grænsen.

Regionen Sønderjylland-Schleswig arbejder med de tre kerneområder kultur og sprog, arbejdsmarkedet samt politisk dialog og samarbejde. Både det danske, det tyske og det frisiske mindretal er repræsenteret i regionens udvalg og arbejdsgrupper.

Kulturarbejdet af Region Sønderjylland-Schleswig

Arbejdet i kulturafdelingen af Region Sønderjylland-Schleswig omfatter det grundlæggende kulturarbejde inden for rammerne af Region Sønderjylland-Schleswig samt netværksgrupperne, indgåelse af Kulturaftalen Sønderjylland-Schleswig 2017 – 2020, Kulturaftalen 2021 – 2024 og gennemførelse af aktiviteterne i KursKultur 2.0-projektet.

Som netværksgrupper kan nævnes:

kultKIT: Som netværkspartner for Femernbaltregionens kulturprojekt er der en tæt faglig udveksling mellem kulturområdet af Region Sønderjylland-Schleswig og projektet kultKIT. Netop i forbindelse med KursKultur-projektet bør disse forbindelser plejes, en faglig udveksling bør fremmes, og udvekslingen omkring kulturfaglige emner bør fortsættes.

NORDMUS: Museum Lolland-Falster repræsenterer museumsforeningen Nordmus i Interreg-projektet KursKultur 2.0.

Prof. dr. ABC: Projektet er der stadig. Der fandt dog ingen større aktiviteter sted i 2021.

Dansk-tysk biblioteksforum: Det dansk-tyske biblioteksforum står for samarbejdet mellem danske og tyske biblioteker i Region Sønderjylland-Schleswig. Medlemmerne er ledere af biblioteker fra hele regionen. Regionskontoret & Infocenteret fungerer som sekretariat.

En vigtig årlig aktivitet er lærerkonferencen: Den dansk-tyske lærerkonference henvender sig til tysklærere i Danmark og dansklærere i Tyskland. I de seneste år havde konferencen også status som en national fagkonference om dansk. Lærerkonferencen forberedes i tæt samarbejde med IQSH (Institut for kvalitetsudvikling på skoler i Slesvig-Holsten) og UC Syd (University College Syddanmark).

Kulturaftalen Sønderjylland-Schleswig 2021 – 2024 arbejder med forenede kræfter for den kulturelle udvikling på tværs af den dansk-tyske grænse og med fokus på børn og unge. Partnerne i kulturaftalen 2021 – 24 er kommunerne Haderslev, Tønder, Sønderborg og Aabenraa, Nordfrisland Amt og Slesvig-Flensborg Amt, Flensborg By, Region Syddanmark, delstaten Slesvig-Holstens Ministerium for Uddannelse, Videnskab og Kultur og det danske kulturministerium. Aftalen har en samlet finansiel ramme på knap 2,65 millioner euro. Det er tredje gang siden 2013, at partnerne er blevet enige om en fælles dansk-tysk kulturaftale.

Kulturaftalen omfatter handlingsområderne „Rum for fællesskab“ og „Fælles kulturarv“. På disse to handlingsområder er der afsat midler til fremme af musikalske talenter, talentfremme for børn og unge i bevægelse, forsøgsprojekter hos de enkelte partnere og kulturaftalens to hovedprojekter „Rum for fællesskab“ og „Fælles kulturarv.“

Interreg-projektet KursKultur 2.0 er et kulturprojekt i det dansk-tyske grænseland med regionale og overregionale partnere. KursKultur 2.0 havde til formål at styrke og fremme den interkulturelle forståelse blandt borgerne i hele den dansk-tyske Interreg-programregion. KursKultur-projektet udløber den 31.12.2022, og der er ikke længere mulighed for støtte fra de forskellige puljer. For tiden arbejdes der på nye støttemuligheder for også fortsat at kunne støtte borgernære dansk-tyske projekter.

Aktiviteter på arbejdsmarkedsområdet

Infocenteret er det eneste uafhængige rådgivningstilbud inden for informationsformidling og barrierenedbrydning i Region Sønderjylland-Schleswig og langt derudover. Pendlere, virksomheder, institutioner og myndigheder henvender sig til infocenteret for at få råd og hjælp til mange forskellige spørgsmål. Takket være mange års erfaring råder infocenterets eksperter over omfattende faglig viden og en bred vifte af faglige kompetencer, som er til gavn for dem, der søger hjælp.

Deltagelsen i grænsenetværksarbejdet og identifikation og analyse af mobilitetsbarrierer er blevet fremskyndet. Ud over den årlige indsamling af de største udfordringer og hindringer, som grænsependlere oplever i praksis, blev den nu tredje rapport om indrejserestriktioner under covid 19-erfaringer fra regionen Sønderjylland-Schleswig udarbejdet og offentliggjort. På trods af den omfattende nedlæggelse af den personlige rådgivning på stedet og af konsultationstimer med partnere blev der gennemført 4 485 rådgivningssamtaler i 2021. Dermed blev det foregående års niveau, som omfattede en betydelig stigning i efterspørgslen, nået.

Ud over de oplysninger, som Infocenteret tilbyder, vil Skattestyrelsen også fortsat tilbyde rådgivning. Afklaringen af spørgsmål sker i tæt koordination mellem skattemyndigheden og rådgiverne – for det meste telefonisk.

Forskellige arbejdsgrupper, netværksgrupper og medlemskaber er en uundværlig og fast bestanddel af Infocenterets arbejde.

Politisk og administrativ udveksling og samarbejde

Bestyrelsen for Region Sønderjylland-Schleswig har for tiden følgende medlemmer:

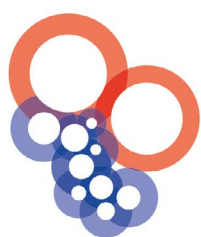
- Formand Walter Behrens, Slesvig-Flensborg Amt
- Næstformand Jens Wistoft, Region Syddanmark
- Overborgmester Simone Lange, Flensborg By
- Amtsformand Manfred Uekermann, Nordfrisland Amt
- Borgmester Erik Lauritzen, Sønderborg Kommune
- Borgmester Mads Skau, Haderslev Kommune
- Borgmester Jan Riber Jakobsen, Aabenraa Kommune
- Borgmester Jørgen Popp Petersen, Tønder Kommune
- Hovedformand Hinrich C. Jürgensen, Bund Deutscher Nordschleswiger
- 2. stedfortrædende formand Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW) Svend Wippich
- Johannes Callsen, ministerpræsidentens befuldmægtigede for samarbejde

Interreg-projekter

Dansk-tysk samarbejde: grænseoverskridende Kooperationer

Regionen ved grænsen mellem Danmark og Tyskland har meget at byde på – også mange fælles træk på grund af landskabet, den historiske nærhed, udveksling, handel og familieband. Mindretallene på begge sider af grænsen spiller en særlig og meget vigtig rolle også med mæglende funktion. Det handler altid om at forstå hinanden og at lære hinandens skikke, traditioner, nationale regler og følsomheder at kende, der godt nok ligner hinanden, men som alligevel er så forskellige. Interreg, eller som det officielt hedder, det „europæiske territoriale samarbejde“, er en del af Den Europæiske Unions struktur- og investeringspolitik og et centralt støtteprogram i EU's grænseregioner.

I mere end 20 år har det støttet det grænseoverskridende samarbejde mellem regioner, byer og lande på en lang række områder, der påvirker hverdagen, f.eks. inden for mobilitet, på arbejdsmarkedet og i beskyttelsen af miljøet. Interreg har fokus på regionalt samarbejde og innovative projekter for intelligent, bæredygtig og integrativ vækst i Europa.

Interreg
Deutschland - Danmark

Det europæiske Interreg-5A-samarbejde Danmark - Tyskland omfatter herved store dele af Slesvig-Holsten til Femern og på den danske side øerne Lolland og Falster, Vestsjælland samt Fyn og Sønderjylland som støtteområder. For dette støtteprogram stod der i perioden 2014 – 2020 et tilskud på næsten 90 millioner euro til rådighed. Støtteperioden Interreg 6A fra 2021 – 2027 har et budget på 93,8 millioner euro. Den nye støtteperiode er begyndt, og de første ansøgninger om støtte er allerede blevet indsendt.

Formålet med Interreg-6A-projekterne er at videreudvikle regionen på følgende emneområder / prioriteter: 1) Forskning, innovation og avancerede teknologier, 2) Intelligente energisystemer, lagringssystemer og net 3) Uddannelse, kultur og turisme og 4) Effektivitet i den offentlige forvaltning ved at fremme samarbejdet mellem forvaltninger og borgere.

Slesvig-Flensborg Amt: Medvirker som **projekt-** eller **netværkspartner** (2014 – 2020)

Som projektpartner:

1. Styrkelse af de dansk-tyske landdisktrikter gennem Benefit4Regions (2016 – 2019)

Benefit4Regions (B4R) initierer et meget tiltrængt funktionelt dansk-tysk samarbejde inden for udvikling af landdistrikterne. Lokale fødevarer, turisme og mobilitet, men også udbygning af bredbånd er centrale emner i dette projekt. Som følge heraf er der blevet udviklet syv kommunale strategier med et dansk-tysk perspektiv.

Resultater:

- Nye fremtidsperspektiver for landdistrikter
- Udarbejdelse af individuelt tilpassede projektilgange på grundlag af forskellige casestudier
- Styrkelse af landkommunerne

Yderligere oplysninger findes på www.interreg5a.eu/blog/projekt/benefit4regions/.

2. Bæredygtig turisme på tværs af grænserne (TOUR-BO) (2019 – 2022)

Den dansk-tyske grænseregion er et yndet rejsemål for turister. For at øge regionens attraktivitet og for at nå tilbagevendende turister fokuserer projektet på bæredygtig turisme. Ud over produktudviklingen af natur-, dannelses-, mad- og kulturarvsturisme fremmer TOUR-BO især det intensive samarbejde mellem offentlige og private turismeaktører mellem Danmark og Tyskland. Her inddrages i første række tanken om bæredygtighed. Tilrettelæggelsen af såkaldte „madruter“ viser, hvor natur og kulinariske glæder hænger sammen. På dansk og tysk side kan lokalbefolkningen og turister udforske regionen langs forskellige stationer i forbindelse med regionalt producerede madvarer på lokale spisesteder.

Gruppebillede TOUR-BO

Resultater:

- Højere værdiskabelse i bæredygtig natur- og kulturturisme
- Udvikling af grænseoverskridende produkter
- Oprettelse af netværk mellem turismeaktører

Yderligere oplysninger findes på www.interreg5a.eu/blog/projekt/tour-bo/ og www.tour-bo.eu.

3. Beredskab uden grænser 2.0 (BuG | GoG) 2017 – 2021

Beredskab uden grænser 2.0 har til formål at sikre hurtig og sikker grænseoverskridende hjælp til borgerne i nødsituationer. Borgerne i grænseregionen vil få kvalificeret og hurtig hjælp i nødsituationer, hvor deres liv, deres ejendom eller miljøet er i fare – uanset hvilken side af grænsen hjælpen kommer fra. Projektets motto lyder: Grænsen må ikke udgøre en forhindring for den nødvendige hjælp.

Resultater:

- Et tæt og koordineret samarbejde af beredskabstjenesterne mellem Syddanmark og delstaten Slesvig-Holsten.
- Fagspecifikt samarbejde f.eks. i form af øvelser og konferencer.

Yderligere oplysninger findes på www.interreg5a.eu/blog/projekt/gefahrenabwehr-ohne-grenzen-version-2-0/ og www.112interreg.eu.

4. Sprog- og kulturforståelse som nøgle til forståelsen på tværs af grænsen (KursKultur/KursKultur 1.0 og 2.0) (2016 – 2022)

Det omfattende dansk-tyske kultur- og sprogprojekt KursKultur har til formål at fremme det grænseoverskridende samarbejde på områderne kultur, sprog, børn, unge og fritid. Herved skal borgernes interkulturelle forståelse styrkes i hele den dansk-tyske programregion, interessen for naboens sprog og kultur skal øges, og den fælles kulturarv skal synliggøres ved hjælp af grænseoverskridende netværk på museumsområdet.

Slesvig-Flensborg Amt er desuden partner i kulturaftalen Sønderjylland-Schleswig. Under paraplybrandet Kulturfokus står kulturportalen for den dansk-tyske grænseregion med

arrangementer og mange oplysninger om kultur i Sønderjylland-Schleswig. Kulturakademiplatformen tilbyder information til skoler og daginstitutioner samt et kontaktforum. Yderligere oplysninger kan læses på www.kulturfokus.de og www.kulturakademi.de.

Resultater:

- Fremme af den interkulturelle forståelse gennem direkte møder mellem borgerne
- Fremme af borgernes, børnenes og de unges interesse for nabosproget, kulturen og den fælles historie, blandt andet gennem udvikling af undervisningsmateriale og fælles undervisningsforløb i samarbejde med museer
- Forskningsprojekt om rammebetingelserne for dansk-tysk udveksling
- Markedsføring af kulturelle tilbud hen over grænsen

Yderligere oplysninger findes på www.interreg5a.eu/blog/projekt/kurskultur/.

5. Anvendelse af FN's mål for en bedre fremtid (SARA) (2020 – 2022)

2030-dagsordenen med sine 17 mål for bæredygtig udvikling (Sustainable Development Goals, SDGs) er en global plan til at fremme bæredygtig fred og velstand og til at beskytte vores planet. Den er en fælles vision om at bekæmpe fattigdom, mindske uligheder og at beskytte de naturlige ressourcer, og siden 2016 har alle lande arbejdet på at integrere dagsordenen i nationale udviklingsplaner. I den forbindelse er det særlig vigtigt at tage hensyn til de mest sårbare befolkningsgrupper og landes behov og hovedpunkter – for kun, hvis ingen bliver ladet tilbage, kan de 17 mål nås inden 2030.

Resultater:

- Overførelse af de globale mål for bæredygtigheden i den lokale kontekst og fremskyndelse af deres gennemførelse
- Metoder til, hvordan den offentlige forvaltning kan overføre de globale mål for bæredygtigheden til det regionale plan
- Koncepter til gennemførelse af de globale mål for bæredygtigheden i små og mellemstore virksomheder og til at integrere dem i deres forretningsstrategier
- En grænseoverskridende platform, der fortsætter gennemførelsen af de globale bæredygtighedsmål i den dansk-tyske programregion.

Yderligere oplysninger findes på www.interreg5a.eu/blog/projekt/sara/.

Som netværkspartner:

1. Blomster bygger broer | Blumen bauen Brücken (BBB) (2019 – 2022)

Fastlandet omkring den dansk-tyske fjord er af mange grunde et attraktivt rejsemål. Projektet „Blomster bygger broer“ | „Blumen bauen Brücken“ stræber efter et grundlag for et sammenhængende turismerejsemål med det i Tyskland kendte princip om havebrugsudstillingen. Målet er at udvikle konkrete turismetilbud og produkter, der gør den dansk-tyske grænseregion attraktiv som et sammenhængende, grænseoverskridende og bæredygtigt rejsemål.

Resultater:

- En nyskabende og sammenhængende formidling af natur og historie på tværs af grænsen og fjorden (oprettelse af Den Flydende Have)
- Nye turismeprodukter (f.eks. turportal, dansk-tysk cykle- og vandrepas så vel som slots-, park- og havepas)
- Lokalt engagement og deltagelse i den lokale turismeudvikling

Yderligere oplysninger findes på www.interreg5a.eu/blog/projekt/blumen-bauen-bruecken/.

2. En platform for innovative vand- og klimatilpasningsteknologier og -løsninger (NEPTUN) (2020 – 2023)

Som følge af klimaforandringen står Danmark og Nordtyskland over for lignende udfordringer inden for vandforsyning og kloakering, f.eks. på grund af forandringer i nedbørsfordelingen med flere voldsomme regnvejr og tørkeperioder samt stigende vandstand i havene. I det af Interreg støttede grænseoverskridende projekt NEPTUN beskæftiger projektdeltagerne sig med udfordringerne i forbindelse med vandforsyning og kloakering på baggrund af klimaforandringen, og de udvikler innovative løsninger til tilpasning til klimaforandringen. Projektets mål er at åbne for innovations- og vækstpotentialer i programregionen på områderne vandforsyning og kloakering samt tilpasning til klimaforandringen.

Resultater:

- Åbne for vandteknologivirkomheders innovations- og vækstpotentiale under hensyntagen til de problemramtes udfordringer.
- Styrkelse af efterspørgslen efter og viden om nye løsninger, som kan sikre den regionale modstandsdygtighed over for de fælles klimarelaterede og vandteknologiske udfordringer.
- Frigørelse af vandteknologivirkomheders innovations- og vækstpotentiale, herunder fremme af udbud, efterspørgsel, synlighed og viden inden for værdiskabelseskæden for vand- og klimarelevante løsninger.

Yderligere oplysninger findes på www.interreg5a.eu/blog/projekt/neptun/.

3. STaRForCE – „Strong Talents Ready For Crossborder Education“ (2017 – 2020)

Projektet har til formål at optimere mulighederne for grænseoverskridende uddannelse med henblik på at tilbyde virksomhederne flere faglærte arbejdstagere i fremtiden og forbedre karriereudsigterne for unge talenter. Under mottoet „dobbelt er mere“ er målene for den grænseoverskridende dobbeltuddannelse at fremme mobiliteten og at fjerne hindringer for mobiliteten, at udforme dansk-tyske uddannelsesmodeller, at øge dobbeltuddannelsens tiltrækningskraft og at skabe beskæftigelsesmuligheder for stærke talenter.

Resultater:

- Kompetenceudvikling af partnerorganisationerne med henblik på udformning af et grænseoverskridende uddannelsesområde
- Fælles uddannelsesforløb / tilbud
- Fokus på følgende uddannelsesområder: handel, turisme, gastronomi, håndværk og logistik
- Udvikling af modeller, der tilsigter en kvalificering og anerkendelse i begge lande
- Resultat: en dansk og en tysk afsluttet faglig uddannelse – dobbelt er mere!

Yderligere oplysninger findes på www.interreg5a.eu/blog/projekt/starforce/.

Billedkilder

- titel • Andreas Birresborn
- side 3 • Kreis Schleswig-Flensburg / Thays Wilkens
- side 5 • SSF Sydslesvigsk Forening
- side 7 • Staatskanzlei Schleswig-Holstein
- side 8 • Gemeinde Harrislee (*Udstilling*)
 - Kreis Schleswig-Flensburg / Thays Wilkens (*udvendig udsigt*)
- side 14 • Danevirke Museum
- side 15 • Lundgaard & Tranberg
- side 16 • Sydslesvigsk Forening
- side 17 • Südschleswigscher Wählerverband (SSW)
- side 19 • Kreissekretär SSW
- side 21 • Kreissekretär SSW (*udvendig udsigt*)
 - Dansk Skoleforening for Sydslesvig (*indefra*)
- side 22 • SSW
- side 23 • SSW (*børn*)
 - Kreis Schleswig-Flensburg / Thays Wilkens (*Bogbus*)
- side 24 • Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger e.V. / SDU
- side 26 • Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig e.V.
- side 30 • Dansk Kirke i Sydslesvig
- side 31 • Kreissekretär SSW
- side 33 • Region Sønderjylland-Schleswig
- side 34 • Region Sønderjylland-Schleswig
- side 39 • Wirtschaftsförderungsagentur Kreis Plön GmbH
- side 40 • Wirtschaftsförderungsagentur Kreis Plön GmbH
- side 43 • www.grafikfoto.de / Michael Staudt

Spørgsmål, gode råd eller kritik?

Kontaktperson for Mindretalsrapporten

Martina Potztal

Kommunikationsafdelingen

Flensburger Straße 7 • 24837 Schleswig

Tlf.: +49-4621-87-565

E-mail: martina.potztal@schleswig-flensburg.de